

Decyzja Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych z dnia 12 lipca 2006 r. w sprawie skargi na naruszenie przez lekarza orzecznika ZUS ustawy o ochronie danych osobowych poprzez zamieszczenie w treści orzeczenia informacji o przebytej przez Skarżącą operacji zmiany płci.

Warszawa, dnia 12 lipca 2006 r.

GI-DEC-DS-264/06/702,703,704

DECYZJA

Na podstawie art. 104 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.), art. 22, art. 12 pkt 2 oraz art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.) w zw. z art. 14 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 z późn. zm.), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego w sprawie skargi Pani *AB*, dotyczącej naruszenia przepisów o ochronie danych osobowych przez „lekarzy z *O.*, a w szczególności przez lekarza orzecznika ZUS {Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, z siedzibą w Warszawie (...)} *lekarza med. CD*” – tj. skargi w przedmiocie nieuprawnionego zamieszczenia w treści „orzeczenia lekarza orzecznika ZUS” (Zakładu Ubezpieczeń Społecznych) dotyczącego Pani *AB* informacji o przebytej przez nią operacyjnej zmianie płci,

odmawiam uwzględnienia wniosku.

Uzasadnienie

Do Biura Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych wpłynęła skarga Pani *AB*, zwanej dalej również Skarżącą, w przedmiocie naruszenia przepisów o ochronie danych osobowych przez „lekarzy z *O.*, a w szczególności przez lekarza orzecznika ZUS {Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, z siedzibą w Warszawie przy (...), zwanego dalej również ZUS} *lekarza med. CD*”. Pani *AB* zakwestionowała legalność umieszczenia w treści uzasadnienia orzeczenia lekarza orzecznika ZUS o częściowej niezdolności do pracy (orzeczenie z dnia 23 lutego 2006 r., nr akt:

869543 – kopia dokumentu w aktach sprawy) informacji na temat przebytej przez nią operacyjnej zmiany płci – ze wskazaniem, iż okoliczność ta została uwzględniona przy ocenie niezdolności do pracy. Pani AB podkreśliła, że informacja o operacyjnej zmianie płci zamieszczona została w ww. dokumencie wbrew jej woli, z czego wywiodła wniosek o nielegalności takich działań. Skarżąca poinformowała również, że pomimo wniesionego przez nią do ZUS sprzeciwu wobec treści kwestionowanego orzeczenia, nie zostało ono zmienione. Skarżąca zaakcentowała, że posługiwanie się omawianym orzeczeniem w jego obecnym brzmieniu naraża ją na nieprzyjemności, utrudnia bądź uniemożliwia uzyskanie pracy, a nadto powoduje, że w przypadku ubiegania się o pracę, potencjalny przyszły pracodawca ma dostęp do informacji, których Skarżąca nie chce ujawniać (tj. informacji o operacyjnej zmianie płci).

W przesłanych do Biura Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych pismach z dnia 18 maja 2006 r. (znak: NO-z/070/4/2006 i LOn 810-1547/06) ZUS wyjaśnił w szczególności:

- 1) fakt, iż Skarżąca poddała się operacyjnej zmianie płci był istotny z punktu widzenia oceny jej niezdolności do pracy. Z tego względu informacja na temat powyższej operacji zamieszczona została w treści uzasadnienia kwestionowanego orzeczenia lekarza orzecznika ZUS. Skarżony podmiot powołał się przy tym na przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 z późn. zm.), które zobowiązują do uwzględniania przy ocenie niezdolności do pracy stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, jak też możliwości wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowości przekwalifikowania zawodowego biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne (art. 13 ust. 1 pkt 1 i 2);
- 2) w dniu 15 marca 2006 r. Pani AB wniosła do komisji lekarskiej ZUS sprzeciw wobec kwestionowanego przez nią orzeczenia, w konsekwencji czego „(...) w orzeczeniu komisja lekarska określiła także okoliczności, które zostały uwzględnione przy ocenie niezdolności do pracy (...)”;
- 3) orzeczenie lekarza orzecznika ZUS z dnia 23 lutego 2006 r. zostało wydane Pani AB, natomiast nie zostało udostępnione przez ZUS innym podmiotom („zewnętrznym”).

W tym stanie faktycznym i prawnym Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.), zwana dalej również ustawą, określa zasady postępowania przy przetwarzaniu danych osobowych oraz prawa osób fizycznych, których dane osobowe są lub mogą być przetwarzane w zbiorach danych (art. 2 ust. 1 ustawy). Stosownie do brzmienia art. 7 pkt 4 ustawy administratorem danych osobowych jest organ, jednostka organizacyjna, podmiot lub osoba,

o których mowa w art. 3, decydujące o celach i środkach przetwarzania danych osobowych. Wobec powyższej definicji administratora danych, jak również całokształtu przepisów ww. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dotyczących trybu postępowania w sprawie ustalenia stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy, wskazać należy, iż administratorem danych osobowych Pani AB przetwarzanych w ramach procedury ustalenia jej niezdolności do pracy jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Sformułowane przez Panią AB zarzuty dotyczą ściśle określonej czynności mieszczącej się w pojęciu przetwarzania danych osobowych (art. 7 pkt 2 ustawy wskazuje, że przez przetwarzanie danych rozumie się jakiegokolwiek operacje wykonywane na danych osobowych, takie jak zbieranie, utrwalanie, przechowywanie, opracowywanie, zmienianie, udostępnianie i usuwanie, a zwłaszcza te, które wykonuje się w systemach informatycznych) – Skarżąca uznała bowiem za nielegalne zamieszczenie informacji o przebytej przez nią operacyjnej zmianie płci w treści dotyczącego jej orzeczenia lekarza orzecznika ZUS o czasowej niezdolności do pracy. Pani AB zarzuciła więc wskazanemu orzeczeniu lekarza orzecznika ZUS wadliwość w części zawierającej uzasadnienie, zaznaczając jednocześnie, że posługiwanie się przez nią dokumentem o takiej treści skutkuje udostępnieniem danych osobowych w nim utrwalonych osobom trzecim, nieuprawnionym do pozyskania tych informacji. Jak bowiem podkreśliła Pani AB, do orzeczenia tego „(...) mają wgląd osoby niepożądane i nieupoważnione by znać moją prywatną sferę życia, której ja nie chcę ujawniać przed całym światem (...)”.

Odnosząc się do tak sformułowanego przez Skarżącą zarzutu podkreślenia wymaga jego oczywista bezzasadność. Z chwilą doręczenia Pani AB kwestionowanego orzeczenia lekarza orzecznika ZUS (która to okoliczność jest bezsporna) Skarżąca stała się bowiem jego wyłącznym dysponentem. To Skarżąca decyduje zatem o sposobie wykorzystania ww. dokumentu, tym samym zaś czy, a jeżeli tak to komu i w jakim zakresie udostępnić informacje w nim zawarte. Bezzasadne jest więc obarczanie ZUS odpowiedzialnością za konsekwencje posługiwania się tym dokumentem przez Panią AB. Zaznaczyć ponadto należy, że omawiane orzeczenie lekarza orzecznika ZUS wydane zostało w ściśle określonym celu – tj. w celu umożliwienia organowi rentowemu podjęcia decyzji w sprawie przyznania Skarżącej określonych, przewidzianych ustawą świadczeń i w taki właśnie sposób mogło i powinno być użyte. Jednak wobec okoliczności, iż Skarżąca skorzystała z prawa do wniesienia sprzeciwu wobec ww. orzeczenia do komisji lekarskiej ZUS, w następstwie czego komisja ta wydała orzeczenie również ustalające częściową niezdolność do pracy, decyzja organu rentowego w sprawie przewidzianych ustawą świadczeń wydawana jest w oparciu o orzeczenie komisji lekarskiej ZUS. Powyższe wynika z brzmienia art. 14 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w myśl którego, orzeczenie lekarza orzecznika, od którego nie wniesiono sprzeciwu lub co do którego nie zgłoszono zarzutu wadliwości, albo orzeczenie komisji lekarskiej, stanowi dla organu rentowego podstawę do wydania decyzji w sprawie świadczeń przewidzianych w ustawie, do których prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Również ZUS składając wyjaśnienia w niniejszej sprawie podniósł: „(...) orzeczenie lekarza orzecznika ZUS może stanowić podstawę do przyznawania ulg i świadczeń na podstawie przepisów stosownych ustaw – ale w tych przypadkach, w których od tego orzeczenia nie zostanie wniesiony sprzeciw lub zgłoszony zarzut wadliwości. W sprawie Pani AB postępowanie orzecznicze zostało zakończone wydaniem orzeczenia przez komisję lekarską Zakładu {ZUS}, a więc to orzeczenie komisji lekarskiej było podstawą zarówno do wydania decyzji w sprawie świadczeń z ubezpieczenia społecznego, jak i do ewentualnego ustalania uprawnień czy ulg na podstawie przepisów właściwych ustaw (...).”

Przechodząc do kwestii legalności zamieszczenia w treści dotyczącego Pani AB orzeczenia lekarza orzecznika ZUS w sprawie niezdolności do pracy informacji o przebytej przez nią operacyjnej zmianie płci wskazać należy, iż treść tego rodzaju orzeczeń wyznaczają przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Art. 14 ust. 1 pkt 3 powołanego aktu prawnego stanowi bowiem, że oceny niezdolności do pracy, jej stopnia oraz ustalenia m. in. związku przyczynowego niezdolności do pracy lub śmierci z określonymi okolicznościami dokonuje w formie orzeczenia lekarz orzecznik Zakładu (ZUS). Przepis ten koresponduje z art. 13 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który nakazuje lekarzowi orzecznikowi ZUS, aby ocena stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowań co do odzyskania zdolności do pracy dokonywana była z uwzględnieniem stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, jak również możliwości wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowości przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne (pkt 1 i 2). Uznać zatem należy, że istniała podstawa prawna do wydania przez ZUS, wobec Skarżącej, orzeczenia o treści wytyczonej wskazanymi przepisami.

W treści kwestionowanego orzeczenia lekarza orzecznika ZUS w przedmiocie niezdolności do pracy Pani AB została zarazem pouczone o wyznaczonym w art. 14 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych trybie kwestionowania tego orzeczenia i skorzystała z możliwości wniesienia wobec niego sprzeciwu. Postępowanie zainicjowane w ten sposób przed właściwą komisją lekarską ZUS zakończone zostało wydanym przez nią orzeczeniem. Brak jest zarazem informacji zarówno o treści tego orzeczenia – w zakresie dotyczącym możliwego zamieszczenia w nim informacji o przebytej przez Skarżącą operacyjnej zmianie płci - jak i o ewentualnych dalszych czynnościach podejmowanych przez Panią AB w przedmiotowej sprawie. Kwestie te nie mają jednak znaczenia z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy rozpatrywanej przez Generalnego Inspektora.

Wobec bowiem odrębnego – przewidzianego w art. 14 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – trybu weryfikacji orzeczenia lekarza orzecznika ZUS w przedmiocie niezdolności do pracy (orzeczenie to podlega kontroli komisji lekarskiej ZUS, przy czym kontrola ta jest następstwem bądź sprzeciwu osoby, której dotyczy kwestionowane

orzeczenie, bądź zgłoszonego wobec niego przez Prezesa ZUS zarzutu wadliwości), weryfikacji takiej nie może dokonać Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych. Do kompetencji Generalnego Inspektora należy bowiem w szczególności kontrola zgodności przetwarzania danych z przepisami o ochronie danych osobowych (art. 12 pkt 1 ustawy) oraz wydawanie decyzji administracyjnych i rozpatrywanie skarg w sprawach wykonania przepisów o ochronie danych osobowych (art. 12 pkt 2 ustawy). Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy, w przypadku naruszenia przepisów o ochronie danych osobowych Generalny Inspektor, z urzędu lub na wniosek osoby zainteresowanej, w drodze decyzji administracyjnej, nakazuje przywrócenie stanu zgodnego z prawem, a w szczególności: usunięcie uchybień (pkt 1), uzupełnienie, uaktualnienie, sprostowanie, udostępnienie lub nieudostępnienie danych osobowych (pkt 2), usunięcie danych osobowych (pkt 6). Jednocześnie jednak art. 18 ust. 3 ustawy stanowi, że w przypadku, gdy przepisy innych ustaw regulują odmiennie wykonywanie czynności, o których mowa w ust. 1, stosuje się przepisy tych ustaw. Zasady obowiązujące przy wydawaniu przez lekarza orzecznika ZUS orzeczenia w przedmiocie niezdolności do pracy a także uprawnienia i sposób ich realizowania przez stronę niezadowoloną z treści takiego orzeczenia regulują natomiast odrębnie przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (a także rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 grudnia 2004 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy; Dz. U. Nr 273, poz. 2711).

Niezależnie od powyższego nadmienić należy, że w treści korespondencji kierowanej do Biura Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych Pani AB wskazała, iż zamieszczenie przez lekarza orzecznika ZUS, w treści dotyczącego Skarżącej orzeczenia o czasowej niezdolności do pracy, informacji na temat przebytej przez nią operacyjnej zmiany płci stanowiło – w jej ocenie - naruszenie jej dóbr osobistych. Skarżąca powołując się na brzmienie art. 23 i 24 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.) argumentowała, iż jej dobra osobiste – w szczególności zaś prywatność, sfera intymności, do której zaliczyć należy także poczucie przynależności do określonej płci - stanowią wartości chronione prawem. Podkreślenia wymaga zatem, iż roszczenia przysługujące osobie, której dobra osobiste zostały naruszone bezprawnym działaniem innego podmiotu mają charakter cywilnoprawny i jako takie mogą być skutecznie dochodzone wyłącznie przed sądami powszechnymi – w trybie i na zasadach przewidzianych przepisami ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.).

Generalny Inspektor – jako organ do spraw ochrony danych osobowych - nie jest także władny dokonać weryfikacji bliżej niesprecyzowanych zarzutów Skarżącej, dotyczących rzekomego naruszenia przez lekarza orzecznika ZUS „kodeksu postępowania etyki lekarskiej”, Kodeksu postępowania cywilnego i ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.).

Decyzja niniejsza jest ostateczna. Na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych i art. 129 § 2 w zw. z art. 127 § 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.), strona niezadowolona z niniejszej decyzji, w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia, może zwrócić się do Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (adres: Biuro Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, ul. Stawki 2, 00 – 193 Warszawa) z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy.